

samenleving omschreven gevoelens afwijkende opvattingen van principiële aard aanduiden, die de Gereformeerde belijdenis raken, en verklaart, dat, hoewel ook gehoopt mag worden, dat de afwijkende broeders overtuigd worden, dat hun gevoelens met Schrift en belijdenis strijden, „wij het personen geldt, die wij veelszins hoog schatten“, nochtans, „de toestand ernstig is, veel ernstiger dan menigen vermoeden of erkennen wil“.

Ondergeteekenden, pijnlijk door het bovenstaande getroffen, hebben gemeend voor dit ingezonden stuk in de leidende kerkelijke bladen een plaats te moeten vragen, wil ze door dergelijk schrijven den vrede in de Gereformeerde Kerken bedreigd achten, en meenen, dat er onrust door wordt gekweekt. Alle meelevende Gereformeerden weten, dat Prof. Dr. V. Hepp een brochure-reeks schrijft, onder den titel: „Dreigende Deformatie“. De Hoofdredacteur van „De Heraut“ wijst de laatste maanden telkens op de onrust in onze kerken, en wordt hierin door anderen gevolgd. Het treft telkens weer, dat artikelen, gewijd aan het leven in onze kerken — dat volgens schrijvers op stormseizoen staat — in vage termen allerlei afwijkingen aanduiden. Zij, die zulk een „booze leer“ indragen worden niet genoemd, al zijn de namen van hen, die zoo fel bestreden worden, bij velen bekend.

Laat men ons goed verstaan: Afgezien van de vraag of het wenschelijk is publiek op allerlei zaken in te gaan, nu de Generale Synode een commissie benoemde, welke binnenskamers verschillende „kwesties“ onderzoeken zal, waardeeren wij zeer het pogen om op dreigende deformatie te wijzen en mede daardoor, onder Gods zegen, de kerken voor afglijden te bewaren, indien namelijk de symptomen van die dreigende deformatie er inderdaad zijn. Maar in dat geval is het o.i. niet voldoende in vage termen te spreken, maar moeten „man en paard“ worden genoemd en de afwijkende leeringen ten volle beschreven.

Wanneer catechisanten met het artikel uit de „Prov. Dr. en Asser Courant“ bij hun predikant komen met de vraag: „Is de ziel nu sterfelijk?“, dan spreekt dit boekdeelen. En de wereld lacht, en meent te kunnen wijzen — o.i. ten onrechte! — op onze gebrokenheid en verdeeldheid, welke zich op vele terreinen moet openbaren!

Het lijkt ons gevaarlijk en allerminst dienstbaar aan den vrede onzer kerken, wel publiek over allerlei zaken te schrijven, maar voorts de eenvoudige menschen te laten gissen en raden, naar wat er nu eigenlijk is. Deze eenvoudigen hebben thans recht op het weten der namen en de juiste toedracht der zaken.

Indien de zaak zoo ernstig is als door bovengenoemde e.a. wordt gezegd, dan komt ernstig de vraag bij ons op of dan niet de Generale Synode, die provisioneel gesloten is, zoo spoedig mogelijk weer dient samen te komen, om in den weg van de broederlijke liefde elkaar te vinden en den vrede der kerken te zoeken. Zoals het nu gaat meenen ondergeteekenden, dat Gods eer er niet mee gediend is. In het Noorden van ons land — waarover zij eenigszins kunnen oordeelen — heerscht geen onrust in de kerken, God zij dank. Doch zoo wordt men onrustig gemaakt. Wordt er bovendien op deze wijze aan de dwalende broeders — indien ze dat zijn — ten volle recht gedaan?

Door liefde tot onze kerken gedreven, hebben we dit geschreven, en vragen we of het nu niet anders kan, en de gemeenschap der heiligen geen anderen weg eischt! God zij alle leidende personen in onze kerken genadig, opdat zij samen zoeken Zijn eer, en daarin belevan het Woord van onzen Koning: „Hebt elkander lief“.

D. SCHEELE.
B. A. BOS.

Naschrift. Het in bovenstaand artikel geciteerde bericht heeft in ettelijke bladen gestaan. Het zal wel van een persbureau komen; de vermelding van het één, en de niet-vermelding van het andere geeft zelfs vermoedens omtrent den naam van het bureau. Zie overigens elders in dit nummer.

K. S.

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHEITSEN

„Het Proces tegen Jezus van Nazareth“.

III.

Het Eerste Proces voor Pilatus.

Na het proces voor het Sanhedrin wordt nu onze aandacht gevraagd voor de gebeurtenissen voor Pilatus in het rechthuis.

Jezus wordt gebracht naar den burcht Antonia, waar de stadhouder het verhoor afnam, nadat de Joden hun aanklacht tegen den Heiland hadden ingediend. Wij kunnen nu niet breed ingaan op de belangrijke vraag waar de Heiland door den stadhouder verhoord werd en door soldaten gehoord. Laat ons volstaan met de mededeeling, dat op goede gronden aannemelijk is gemaakt, dat Gabbatha te vinden is op den burcht Antonia, de vesting, die den Tempel (die ook zelf een machlige vesting was!) bewaakte.

Wanneer wij dan de evangeliën lezen, dan is de gang van de gebeurtenissen voor Pilatus alles behalve duidelijk. En zoo zal het voor velen een openbaring zijn te hooren, dat er twee processen gevoerd zijn. Dat wordt vooral duidelijk gemaakt in het Johannes-evangelie.

Natuurlijk konden de evangelisten slechts een uiterst korte schets van de processen geven; alles ongeveer in telegramstijl. En alle opmerkingen, die zij gemaakt hebben, verdienen dan ook nauw-

Registers op „Christus in Zijn Lijden“.

Op verzoek wijs ik er op, dat verleden jaar uitvoerige registers verschenen zijn op mijn „Christus in Zijn Lijden“. Ze zijn bij de N.V. Uitg. Mij J. H. Kok te Kampen verkrijgbaar gesteld.

Met deze aankondiging maak ik een fout van verleden jaar goed. Toen reeds is me gevraagd, deze door bekwaame hand samengestelde registers hier te vermelden; ik heb het toen vergeten. Moge ik thans de auteurs, die geheel op eigen initiatief dit werk hebben aangevat, en op veelszins loffelijke wijze volbracht hebben, daarvoor nog eens hartelijk danken. Wie nog niet weten mocht, dat ze verschenen zijn, is thans er mee in kennis gesteld.

K. S.

Nederlanders in Parijs.

De kerkeraad van Brussel vestigt de aandacht van de kerkeraden der Gereformeerde Kerken in Nederland op het feit, dat voor den opbouw van het Nederlandsch Paviljoen op de Wereldtentoonstelling te Parijs Nederlandsch personeel zal worden gebruikt.

In verband hiermede wordt medegedeeld, dat iedereen Zondagmorgen om half 11 in ons gebouw Rue Lekain 3-5, Paris (XVIe), een Gereformeerde kerkdienst wordt gehouden.

De adressen van Gereformeerde Nederlanders, die er eventueel heen zouden gaan, worden gaarne bij vertrek zoo spoedig mogelijk ingewacht bij Ds J. Maaskant, 406 Boulevard du Souverain, Woluwe, St-Pieter, Brussel (België).

Zeer gaarne geef ik dit bericht hier door. De arbeid van den Brusselschen kerkeraad verdient diepe waardeering.

K. S.

Scheepswerf de Kroonprinces.

Scheepswerf de Kroonprinces, door Herman de Man. — Ned. Keurböckerij, Amsterdam.

De Kroonprinces is een oud kavalje. Dat ruikt naar roest en carbolineum. Van de rivierzijde uit, dus zoo de schippers er op kijken, is 't welgezegd een knap stuk bedrijvigheid. Maar de schippers weten ook — past op met de Kroonprinces, want ze zijn er heel niet met den stroom mee. Kwaadaardig volk, woest op geld.

Een schuit op het droge, een muis in de val. — Dat is elkaar doorgegeven al door de vaders van de vaders, die hun brood zochten op het water. En zoo 't weeral een mager stuk brood is (en schippers weten daarvan mee te praten) zwaar klemt dan de scheepshypothek en de aflossingen.

Onze literatuur bezit in Herman de Man een volbloed regionist. Weinigen kennen zóo grondig het gebied tusschen Rotterdam en Utrecht, waardoor de Hollandsche IJssel stroomt, als hij. En hij bezit de eigenschap die den regionist kenmerkt — liefde voor zijn streek, in hooge mate. Die liefde voelen we kloppen in alle boeken van Herman de Man. En in dat opzicht sluit dit nieuwe werk van den schrijver aan bij heel zijn oeuvre. Of hij nu den boer uit „Het wassende water“ tot centrale figuur neemt, of juffrouw Cato van „de Kroonprinces“, de wijdheid van het polderland en de frisheid der Hollandsche wateren geven aan zijn werk die aparte bekoring, die het tot echt Hollandsch werk maakt.

gezette overweging! Vóór wij nu alle onderdeelen der beide processen kort bespreken, willen wij eerst het schema weergeven.

Het Eerste Proces: Joh. 18:29-19:5.

1. Technische voorbespreking: voor welken rechter moet het proces gevoerd worden: Joh. 18:29-32.
2. Aanklacht der Joden: Luc. 23:2.
3. Aangeklaagde door Pilatus verhoord: Luc. 23:3; Joh. 18:33-38.
4. Resultaat van het verhoor meegedeeld: Luc. 23:4; Joh. 18:38.
5. Aanklacht door de Joden verscherpt: Luc. 23:5.
6. Eerste helft der aanklacht onderzocht: Luc. 23:6-12.
7. Tweede helft der aanklacht onderzocht: Luc. 23:13-15.
8. Het vonnis van het eerste proces: Luc. 23:16.
9. Het Barabbas-intermezzo. Marc. 15:6-15; Luc. 23:17-25; Joh. 18:39-40.
10. Bevel om vonnis te voltrekken: Joh. 19:1-3.
11. Voltrekking van het vonnis geconstateerd: Joh. 19:4, 5.

...

Het Tweede Proces: Joh. 19:6 v. v.

1. Technische voorbespreking: hoe komt Jezus toch aan het kruis? Joh. 19:6.
2. Aanklacht der Joden: Joh. 19:7.
3. Aangeklaagde door Pilatus verhoord: Joh. 19:9-11.
4. Resultaat van het verhoor meegedeeld: Joh. 19:12a.
5. Aanklacht door de Joden verscherpt: Joh. 19:12b.

De Man is niet alleen een geboren verteller, hij is meer dan dat. Hij verstaat de kunst, figuren te scheppen die men niet meer vergeet. En dat kan slechts een verteller, die zijn kracht zoekt in beheersching. Want „vertellen“ leidt zoo licht tot de kwaal, waaraan vooral veel boeken van vrouwelijke auteurs laboreeren. Vertellen ontardt dan in zoetjes voortbabbelen over onbenulligheden, oninteressante verslagen van oninteressante dialogen, die den lezer slechts kriebelig maken. „Verlengde thee-visites“, noemde Anthony Donker zulk geschrift eens. En het is begrijpelijk, dat juist die veelheid van woorden de contouren verdoezelt.

Cato Lafebert, de bazin van de scheepswerf aan den IJssel, is een man-wijf. Hard, onverschrokken, zonder pardon voor anderen en zichzelf. Met haar broer Marius beheert ze de werf, vaders erfdeel. Een solied, ouderwetsch bedrijf, waar naar de oude wijs nog met de hand geklonken wordt. Van de Rotterdamse stoomhamers en luchthamers moet Cato niets hebben. Maar van crediet óók niet. Boter bij de visch, is haar parool. Zelfs de Provinciale Waterstaal zou ze contant willen laten betalen, voor het breeuwen en teren van een houten zandbak. Ze belast haar teekenaar om een maan-brief te schrijven.

„Juffrouw“, zegt de teekenaar, „maar...“
„Maar? Maar? Doen zeg ik je! Hebben wij bij de Provincie crediet, als we ze een harden weg vragen? Of bij waterwerk? Kanneen we leges bekommen op crediet? Schrijf den brief uit.“
„Maar baas Marius zegt toch...“
„Die zegt niks. Ik zeg hier. En als 't jou niet aanstaat, menter met een hoed op, dan kan je opduvelen, van veertien dagen gaan aftellen. Van avond geef ik je de werkuren en de verschootten op.“

Ze haalt uit haar kralen rouwbeurs een wasdoeken boekje. „'t Is toch al een mager karwei, aan zoo'n zandbak. En met groot werk varen ze naar Rotterdam, daar zijn wij zeker niet mans genoeg voor.“

Marius, met zijn minder wilskrachtige natuur, moet voor Cato bukken. Hij is een wonderlijk mensch, die Marius. Urenlang kan hij in de kajuit van een schip dat op de werf ligt, bij 't potkachtje zitten. In de schippersgezinnen, die dan tijdelijk op de helling van „de Kroonprinces“ leven, zoekt hij onbewust een beetje warmte en huiselijkheid. Hij wordt het nooit moe, naar hun verhalen te luisteren.

De schipper Bart Zwartewaai is de eerste, die ontdekt dat er toch een hart klopt onder het roestige japonslijf van de Kroonprinces.

Bart Zwartewaai is met zijn kapotte schuit op de werf van Cato terecht gekomen. Een bouk van een man, als uit eikenhout gekapt. Dit, een mensch die haar aandurft, is iets ongekennds voor de Kroonprinces.

Er is iets, wat haar onweerstaanbaar aantrekt in Zwartewaai. Na elken fellen woordenstrijd blijft de ruige schipper de baas. Het gelukt hem, Cato klein te krijgen. Ze wordt zichzelf bewust dat er toch iets anders moet zijn voor een vrouw dan profielijzer en teer, hennipwerk en takelage. Maar hij is niet in haar leven gekomen om er te blijven. Bart Zwartewaai geeft zijn vrijheid niet prijs, voor geen enkele vrouw. Hij vaart weer verder, als zijn schuit gerepareerd is. Maar voor Cato is het leven veranderd.

„Wat ik je gezegd heb, dat zal je toch nooit meer vergeten, trotsche kroonprinces. Maar 'k ga het weer goedmaken. Jij haalt de deuken uit m'n klipper, ik wil je hier niet achterlaten met deuken“

6. Het vonnis van het tweede proces: Joh. 19:13-15.

7. Bevel om het vonnis uit te voeren: Joh. 19:16.

8. Het vonnis voltrekken:

9. Voltrekking van het vonnis geconstateerd: Mc. 15:44, 45.

...

Wanneer wij op deze wijze een overzicht hebben onvangen van den gang van het geding voor Pilatus, willen wij nu een begin maken met de bespreking van het eerste proces.

1. Technische voorbespreking: Joh. 18:29-32.

De eerste vraag is natuurlijk deze of het proces wel voor den stadhouder kan gebracht worden; of hij de aanklacht ontvankelijk zal verklaren. Vandaar zijn vraag aan de Joden: „Wat voor beschuldiging brengt gij tegen dezen mensch?“ Pilatus wist toch uit de rapporten van den bevelvoerende officier bij de gevangenneeming dat Jezus geen rebel was. Hij wordt nu in deze opvatting over Jezus versterkt door het feit, dat de Joden geen goede gronden voor hun aanklacht hebben; immers zij houden hun aanklacht zeer algemeen en vaag en beweren zoo negatief als mogelijk is: „Indien deze geen kwaaddoener ware, zoo zouden wij u hem niet overgeleverd hebben“. Zij bedoelen ermee te zeggen: Jezus is een misdadiger naar de opvattingen van het Romeinsche recht. Zie daarom goed toe en dan zult ge wel bemerken, dat dit een zaak betreft, die door u, als beschermers van Rome's wetten, moet onderzocht worden.

En nu staat Pilatus de Joden toe, nog wel officieel, Jezus te oordeelen naar hun joodsche

in
kro
D
eers
en
Kro
En
beel
spro
Al
voor
aand
Ze
en z
Daa
strat
voor
zaam
geble
al te

He
En C
haar
te ve
den
Dor
haar
Net
men
opgek
plann
volgt
teeker
Samer
dert
hij C
Cato
jonger
en hij
schap.
Maa
trouw
in de
wijken
Kroon
verster
werf,
Het
schen
beluste
raadse
Kroon
pagnon
vinden.
haal z
Groo
bouwd.
den dag
te wate
bemerkt
In ee
Cato d
verder
in 't vo
nen wij
Als C
kind te
een doe
als wed
naar ha
Voor
haar en

wetten.
van zich
We vi
deze ho
En vó
gebrek
eens den
Nu, d
behalve
We zu
verklari
houder
dristen o
quaestie
door de
De rome
niet in m
van een
overwom
maar de h
Het blijkt
zaak only
indien de
dat er ee
in het op
de vraag
aanklacht
meende v
om deze
handelen.
vonnissen
d o o d - v o r
Pilatus b
procedure
kan dan

verteller, hij
nst, figuren
get. En dat
cht zoekt in
toe licht tot
n van vrou-
mlaardt dan
igheden, on-
sante dialo-
taken. „Ver-
Donker zulk
dat juist die
verdoezelt.
epswerk aan
rschrokken,
if. Met haar
ders erfdel.
tar naar de
aken wordt.
en luchiha-
van crediet
parool. Zelfs
tant willen
n teren van
ir teekenaar

naar...
bben wij bij
harden weg
we leges be-
rief uit."

ls 'tjou niet
dan kan je
aftellen. Van
de verschot-

rs een was-
lager karwei,
werk varen
er niet mans

htige natuur,
n wonderlijk
j in de kajuit
gt, bij 'tpot-
men, die dan
kroonprinces"
e warmte en
oe, naar hun

de eerste, die
pt onder het
aces.
e schuilt op de
en bonk van
pt. Dit, een
gekends voor

baar aantrekt
denstrijd blijft
ikt hem, Cato
bewust dat er
n vrouw dan
akelage. Maar
i er te blijven
del prijs, voor
r verder, als
voor Cato is

je toch nooit
es. Maar 'k ga
eiken nil m'n
n met denken

oces: Joh. 19

en: Joh. 19:16.

geconstateerd:

erzicht hebben
i geding voor
naken met de

king: Joh. 18

of het proces
racht worden;
zal verklaren.
„Wat voor be-
menschen?" Pi-
van den bevel-
eneming dat
u in deze op-
iet feit, dat de
hun aanklacht
iklacht zeer al-
atief als moge-
ener ware, zoo
d hebben. Zij
een misdadiger
in s che recht
wel bemerken,
als bescherm-
recht worden.
n nog wel offi-
m joodsche

in je zielelement. Ik ben je niet kwaad gezind, kroonprinces, heel niet, harde meid."

De schuit van Zwartewaal's grootvader was de eerste geweest, die bij de grootvader van Cato en Marius gedokt werd. Aan die tjalk „de Kroonprinces" had de werf haar naam ontleend. En nu heeft Bart Zwartewaal het houten boegbeeld in zijn bezit dat den steven van de oorspronkelijke „Kroonprinces" heeft gesierd.

Als Zwartewaal ziet hoe fel Cato dat beeld voor haar werf begeert, geeft hij het haar als aandenken.

Ze laat er een betonnen voetstuk voor maken, en zet het op haar gebied, aan den waterkant. Daar staat het houten vrouwenbeeldje met strakke oogen den IJssel over. En het wordt voor Cato de belichaming van haar eigen eenzaam leven, dat straks vergaan zal zonder ooit gebloeid te hebben. Het is het restant van een al te laten geluksdroom.

Het werk gaat voort op „de Kroonprinces". En Cato werpt zich met al haar energie op wat haar overgebleven is, de werf. Ze zoekt het bedrijf te vergrooten, maar wordt hierin geremd door den seculen Marius, die niet graag iets riskeert.

Doch dan breekt de oorlog uit. En Cato ziet haar kansen.

Nederland wordt een koophandelcentrum, er komen schepen tekort. Al wat varen kan, wordt opgekocht. Cato zal zeeschepen gaan bouwen, haar plannen stijgen tot een ongekennde hoogte. Marius volgt haar hierin niet. Maar de ondernemende teekenaar, Leendert Streefkerk, zal haar helpen. Samen stellen ze plannen op. En nu ziet ook Leendert Streefkerk zijn kans. Als een bom werpt hij Cato zijn huwelijksvoorstel voor de voeten.

Cato Lafeber is veertig jaar, en Leendert is iets jonger, als ze trouwen. Zij brengt het geld aan, en hij de kunde. Het is een vreemd compagnonschap.

Maar nu laat Marius zich gelden. Cato kan vrouwen met wien ze wil, hij neemt geen vreemde in de zaak. Het komt tot buigen of barsten. Beiden wijken ze niet. Marius blijft alleen achter op „de Kroonprinces". En met haar deel van Vader's versterf begint Cato in Ridderkerk haar nieuwe werf, „het Boegbeeld".

Het wordt een zonderling huwelijksleven tusschen Leendert en Cato. Leendert is geen op geld beluste avonturier. Hij zoekt genegenheid en kameradschap bij zijn vrouw. Maar „het hart van de Kroonprinces" vindt hij niet. Voor zoover ze compagnons in het werk zijn, kan Cato het met hem vinden. De andere zijde van het huwelijksleven laat ze.

Groote schepen worden er op hun werf gebouwd. Cato leeft in een werkroes. Tot ze, op den dag dat de groote vrachtboot „Anne Christine" te water gelaten zal worden, tot haar ontzetting bemerkt dat ze moeder zal worden.

In een groote verbittering en tegenzin aanvaardt Cato dit onverwachte. Het verwijdert haar nog verder van Leendert. Hoe zal ze, met dezen last in 't vooruitzicht, zich nog aan haar bedrijf kunnen wijden?

Als Cato in een inrichting te Rotterdam haar kind ter wereld brengt, doet Leendert Streefkerk een doodelijke val in 't ruim van een schip. En als weduwe trekt Cato, met haar pasgeboren kind, naar haar werf terug.

Voor de laatste maal werpt Cato zich met al haar energie op het werk. Ze neemt een huis-

wetten. Hij wijst de behandeling van deze zaak van zich af naar de Joden toe.

We vragen ons af wat de stadhouder toch tot deze houding bewogen heeft.

En vóór ge dan deze houding toeschrijft aan gebrek aan moed en vastberadenheid, moet ge eens denken aan het verleden van Pilatus.

Nu, dan was er over gebrek aan moed allesbehalve te klagen.

We zullen dus moeten trachten een officiële verklaring van zijn optreden te geven. En de stadhouder kan heel goed dit voorstel aan de Sanhedristen doen. Hij wilde zich heus niet van de quaestie afmaken. Maar hij kwam tot deze houding door de speciale koloniale politiek der Romeinen. De romeinse magistraten lieten zich absoluut niet in met godsdienstige quaesties. Dat was eisch van een voorzichtige politiek ten aanzien van de overwonnen volkeren. Herinneren wij ons alleen maar de historie van Gallio en Paulus uit Hand. 18. Het blijkt dus, dat de stadhouder dan alleen deze zaak ontvankelijk verklaart voor zijn rechterstoel, indien de aanklagers duidelijk kunnen aangeven, dat er een staatsgevaarlijk element ligt opgesloten in het optreden van den Nazarener. En vandaar de vraag wat toch wel de inhoud van der Joden aanklacht is. Maar ook vandaar het serieus gemeende voorstel van den stadhouder aan de Joden om deze zaak voor hun eigen rechterstoel te behandelen. Hij geeft hun volmacht om Jezus te vonnissen en het door de Joodsche wet geëischte dood-vonnissen hem ter teekening voor te leggen. Pilatus begeert dus, dat de gansche langdurige procedure door het Sanhedrin wordt gevoerd. Dat kan dan Jezus' misdaad precies omschrijven;

houdster voor het kind. Maar Cato heeft te hoog gegrepen. Als de oorlog eindigt, kelderen haar ondernemingen. Ze raakt verward in een kluwen van financiële verwickelingen. En het slot is dat Cato Lafeber op straat komt te staan. Ze bezit dan nog slechts één ding op de wereld: het kind, Anne Christine.

Met dat kind zwerft ze door België, als een paria. Ze loopt met koopwaar langs de huizen, want Anne Christine moet eten hebben. De harde Cato wordt eindelijk een mensch, en leert wat het is om voor anderen te leven.

Als ze in het vreemde land ernstig ziek wordt, vindt Bart Zwartewaal haar, en brengt haar met het kind naar Marius, naar de oude werf. Cato is geen werfdragender meer, ze is moeder.

In Cato Lafeber, het baas-wijf van de Kroonprinces, met haar gongebaaizak voor en haar stok in de hand, heeft Herman de Man een figuur gegeven die ons zal bijblijven.

Dat dit boek alleen voor volwassenen geschikt is, behoeft na het weergeven van den inhoud en de uitwerking hiervan geen nader betoog. Ook de omgangstaal van de personen is vaak van dien aard, dat misschien sommigen zich daaraan zullen stoelen. Herman de Man blijft zich in al zijn werken gelijk, hij stoft zijn menschen niet af eer hij ze voor het voetlicht plaatst. Zijn gezond Hollandsch realisme past bij den aard van zijn werk. Laten we, bij alle verschil in levenshouding, toch waardeeren wat er te waardeeren valt. En dat doen we als we de grondgedachte er uit grijpen: de lastbare dingen, de rijkdom en de vooruitgang zijn het niet die ons gelukkig kunnen maken.

Maar wat het dan wel is? Zie, dat is de vraag waarop wij bij een schrijver als Herman de Man het antwoord niet krijgen, dat ons bevredigt.

M. GR. GILHUIS—SMITSKAMP.

MUZIKALE KRONIEK

Het Boek der Psalmen.

I.

„...op de oorspronkelijke Melodieën uit de 16e eeuw...."
(Administratie: „Geestelijke Liederen uit den schat van de Kerk der eeuwen", Postbus 333, 's-Gravenhage 1936.)

Het is van Ds Hasper en voor zijn arbeid typeerd dat hij begint met te zeggen op blz. XVI, sprekend over de melodieën onzer Psalmen:

„Wie eenmaal haar wezen ontdekt heeft, staat voor het raadsel hoe het mogelijk is geweest, dat deze schatten meer dan drie eeuwen zijn vergeten geworden."

„Hare teruggave aan de geheele Christenheid in het jaar 1936 zal later als een „gebeurtenis" der twintigste eeuw beschouwd worden."

Men vraagt zich af of Ds H. heusch in gemoede meent, dat onze Psalmen nu pas, na drie eeuwen vergeten te zijn, weder tot hun ouden staat en functie worden gebracht en dat, wat hij, Ds H., in dat opzicht deed, later als een „gebeurtenis" der 20e eeuw zal aangemerkt worden, als een apart gemerkt jaartal in de geschiedenis dezer kerk-zangen.

Ten eerste doet dit allemaal zoo vreemd aan,

voorts den aard der straf bepalen en het eindelijk aan Pilatus overlaten om hun vonnis te bekrachtigen. Juridisch is dit alles volkomen in orde. Maar het is toch een blijk van de slimheid van den stadhouder om niet meer onrust onder het volk te brengen dan strikt noodig is. Hij vreest voor de ontlading van de opgehoopte spanningen onder het volk.

Maar de Joodsche rechters gaan op den voorslag van den romeinchen stadhouder niet in. „Het is ons niet geoorloofd iemand te doden". Ze beweren daarmee dat, naar hun meening, deze zaak van den Nazarener behoort bij den romeinchen rechter, omdat Jezus zich niet vergrepen heeft aan de joodsche wetten, maar in conflict is met de romeinse wet. 't Is zuiver een staatsrechtelijk en allermint een godsdienstig geval. Gezien zijn misdadig moet deze mensch met den kruisdood gestraft worden, de doodstraf der rebellie. En alleen de stadhouder had de machtsbevoegdheid om deze wijze van ter-dood-brenging te gelasten.

Wij staan verwonderd. Waarom grijpen de Joden de hun geboden kans niet met beide handen aan? Wanneer het hun toch om den dood van Jezus te doen was, dan was de weg daartoe nu toch vrij? En dan hadden zij op hun schuldig-verklaring tot den dood nu toch kunnen doen volgen het vonnis tot den dood door steeniging? Maar zie, dat wilden zij juist niet, gelijk wij al gezien hebben. Want dan hadden zij de excommunicatie van Jezus ongedaan moeten maken. En dat allermint! Ze begeeren den vloekdood van den Nazarener. Den joodschen vorm van executie, de steeniging, weigeren zij toe te passen. Maar

daar toch verondersteld mag worden, dat Ds H. ook niet onbekend zal zijn met het feit, dat onze Psalmwijzen strikt genomen nooit ofte nimmer in het vergeetboek zijn geraakt. Natuurlijk meent hij dit niet zoo letterlijk en heeft hij op het oog, hun wijze van uitvoering, rhythmie en tempo. Maar ook daarbij kan hem toch niet ontgaan zijn, dat, om nu nog maar niet te noemen 18e en begin 19e eeuwse orgelboeken, een Prof. Acquoy en in navolging van dezen tal van anderen — niet te vergeten een Dr de Moor — juist op dit stramen hun beste krachten ingespannen hebben, waaraan Ds H.'s eenigste verdienste is, dat hij er niet minder ijverig op voortgeborduurd heeft.

Ten tweede verwonderd men zich te moeten constateeren, dat Ds H. in de stellige overtuiging leeft, met zijn interpretatie van „zuivere schrijfwijze" en preciese weergave van het oude rhythmie, het laatste woord gesproken te hebben, terwijl integendeel nimmer iemand zich verder van het prachtig ideaal dat hij zich gesteld heeft, verwijderd heeft als de auteur zelf, zóózeer, dat, gelijk wij verderop zullen aantoonen, hij zich letterlijk buiten de gemeenschap van „de geheele Christenheid" heeft gebracht met dezen zijn muziekarbeid.

Het spijt ons van harte reeds van het begin af te moeten laten merken, hoe sterk afwijzend wij staan voor wat Ds H. in „Het Boek der Psalmen" aan muziek begonnen en geëindigd is te doen.

Temeer doet het ons leed om het stuk der Psalmberijming, dat nu door het verband dat de auteur gelegd heeft tusschen dit en zijn muziekopvattingen, noodwendig in zijn vlucht niet alleen gekortwiek maar totaal vlegellam is geworden.

Echter bij onze betuiging van spijt, moet ons ook van het hart die van onze oprechte bedoeling door middel van deze critiek alles te willen doen, om alsnog harmonie en symmetrie te brengen tusschen wat Ds H. ter eener zijde zoo in vele deelen voortreffelijk gelukt is, doch ter andere zijde niet minder mislukte.

Al voorspellen wij hiermee volstrekt niet, zelfs al zou het de meest smetteloze restauratie der oude zangwijzen zijn, daarmee hun onverstoord en in niets meer belemmerd gebruik te kunnen proclameeren.

Daarvoor liggen in deze „schatten" te veel voetangels en klemmen, waarin ons gemeentegedrag den voet verstuit en zijn loop verlamd zal zien, vanwege hun bouw, structuur en eigenaardig rhythmie-begrip.

Maar wij zullen tenminste dit bereikt hebben, dat Ds H.'s tweevoudige bedoeling, ieder op zichzelf en alle twee te samen, woord en toon, volkomen tot haar recht komt, al zal hij dan ook bij een eventuele herziening veel moeten omwerken, wijzigen in wat door hem opnieuw gebouwd of herschapen werd.

„De voornaamheid dezer melodieën ligt niet het minst in den kunstigen bouw", zegt, bij nog meer ervan, Ds H. op bl. XVI, maar — voegen wij er aan toe — ook niet minder in hun voornaamheid van uitvoering, zóomede in den vorm waarin ze opgeteekend zijn, d.w.z. in de uitbeelding waarin ze tot ons overkwamen!

Wie dit laatste rustige, voorname, vergeleken met wat Ds H. er van maakt wil zien, beschouwe daartoe den eersten regel van Psalm 2, zooals die door Bourgeois opgeteekend werd en bijna vier

den romeinchen vorm, de kruisiging, wenschen zij voor den Heiland. Zoo groot is hun haat.

Dat de Joden speciaal dezen dood voor Jezus begeerden, volgt uit het woord van Johannes (18 vs 32). „Opdat het woord van Jezus zou vervuld worden, dat Hij gezegd had, hoed anigen dood Hij sterven zou".

En zoo valt reeds terstond aan het begin van de processen voor den romeinchen rechter de aandacht op het samenwerken van den mensch en den Heere. Jezus zal wel sterven — zóó is het door den Vader in Zijn Raad besloten. Maar Hij zal ook alleen sterven op de van God aangewezen wijze. En ook dat is door den Heiland gewild en voorspeld. Zeker, de Joden wisten het niet, en begeerden dat allermint; maar toch werkten zij zoo mede aan de uitvoering van 's Heeren raad.

Maar de verantwoordelijkheid rust bij hen. Zoo zien wij het samengaan van menschelijke verantwoordelijkheid en Goddelijke voorzienigheid. Een nader „bewijs uit de Schrift" voor dat deel der voorzienigheid, dat wij „de medewerking" noemen. Voor de rijke openbaringsgedachte, die in dit alles ligt opgesloten, leze men „Christus in Zijn Lijden", II. 284—292 van Dr K. Schilder.

Maar het antwoord der Joden was Pilatus wel zoo duidelijk, dat hij de zaak ontvankelijk achtte voor de romeinse rechtbank. De technische voorbespreking is hiermee ten einde. De Joden krijgen hun zin. Maar zij verheugen zich te vroeg! Wie alleen reden tot blijdschap met beven heeft? Dat is alleen de Heiland. Want Hij ziet Zijn woord vervuld. Want Hij begeerde te sterven voor de zonden der geheele wereld.

B.

D. K. W.